

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Teitl yr Adroddiad	Cludiant Addysg
Dyddiad y Cyfarfod	19 Mawrth 2020
Awdur yr Adroddiad	Bethan Griffith, Rheolwr Gwasanaethau Ategol Addysg
Swyddog Perthnasol	Garem Jackson, Pennaeth Addysg
Aelod Cabinet Perthnasol	Cynghorydd Cemlyn Rees Williams

1. Cefndir

1.1 Mae gofyn statudol ar yr Awdurdod o dan y ddeddf 'Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008' www.legislation.gov.uk/mwa/2008/2/contents/enacted/welsh i ddarparu cludiant di-dâl i ddysgwyr sydd yn byw yn y Sir ac sydd wedi cofrestru mewn ysgol sy'n cael ei rhedeg gan y Cyngor o dan yr amgylchiadau canlynol:

- Dysgwyr sy'n derbyn addysg cynradd – ar gyfer dysgwyr sy'n byw 2 filltir neu ymhellach o'r ysgol yn eu dalgylch, neu'r ysgol agosaf (nid yw'n cynnwys disgyblion dosbarth meithrin).
- Dysgwyr sy'n derbyn addysg uwchradd – ar gyfer dysgwyr o dan 16 oed sy'n byw 3 milltir neu ymhellach o'r ysgol yn eu dalgylch, neu'r ysgol agosaf.
- Dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol neu anabledau o dan 16 oed yn unol ag argymhellion y panel cymedroli.

Gofynnir i'r Awdurdod gynnal asesiad anghenion teithio dysgwyr a hwn yw sail polisi cludiant y Cyngor.

1.2 Yn ogystal â'r gofyn statudol mae gan yr Awdurdod ddisgresiwn i ddarparu cludiant ychwanegol ac mae darpariaeth Gwynedd wedi ei ymestyn i gynnwys y canlynol:

- Cludiant di-dâl i ddysgwr blwyddyn derbyn o dan yr un amgylchiadau â dysgwyr oed cynradd
- Cludiant ôl-16 am ffi sydd yn £120 tymor 1, £120 tymor 2 a £60 tymor 3.
- Cynllun seddi gweigion am ffi (yn cynnwys dysgwyr meithrin) fesul tymor sydd yn £31 o fewn dalgylch a £62 all-ddalgylch
- Cludiant di-dâl i'r Canolfannau Iaith
- Cludiant di-dâl i wasanaethau anghenion dysgu ychwanegol a chynhwysiad.

2. Sut darperir y cludiant?

- 2.1 Daw cais am gludiant arferol gan rieni sydd yn dymuno manteisio ar y cludiant di-dâl drwy gwblhau ffurflen i'r uned gludiant integredig. Ar gyfer dysgwyr cynradd, bydd rhestr yn cael ei ddarparu i'r cwmnïau bws o bob dysgwr sydd yn gymwys i gludiant di-dâl. Ar gyfer dysgwyr uwchradd, darperir tocyn bws iddynt ddangos i'r cwmnïau bws pan yn teithio.
- 2.2 Mewn amgylchiadau ble mae anghenion teithio dysgwyr yn gwyro o'r drefn arferol bydd angen asesu anghenion penodol y teithiwr. Yn y gorffennol, roedd trefn i ddarparu tacsï bron yn awtomatig pan dderbynnir cais ac efallai nad oedd hyn y ffordd fwyaf cost effeithiol i'w ddarparu. Erbyn hyn, drwy ddefnyddio egwyddorion Ffordd Gwynedd, mae'r broses wedi ei mapio a phenderfynir ar y cludiant sydd fwyaf addas i gwrdd ac anghenion y dysgwr gan Banel Cymedroli. Yma, bydd anghenion dysgwyr yn cael eu hadolygu'n rheolaidd a newidiadau i'r ddarpariaeth cludiant yn cael ei addasu yn unol â'r galw.
- 2.3 Ymddengys fod cynnydd mewn galw am gludiant arbennig ar sail anghenion i golegau yn ystod 2018 ac eto yn 2019. Cafodd y ceisiadau eu cymeradwyo gan y Panel Cymedroli sydd yn dangos fod cynnydd yn y galw ac nad yw'r gyllideb yn ddigonol ar gyfer y gwasanaeth hwn.

3. Costau

- 3.1 Bydd y ddarpariaeth cludiant yn cael ei ail-dendro bob 3 blynedd er mwyn ceisio'r gwerth gorau am arian. Gwneir hyn fesul ardal yn hytrach na'r holl ddarpariaeth gyda'i gilydd. Mae rhaglen ail-dendro gan yr Uned Gludiant Integredig.
- 3.2 Os bydd arbediad o ganlyniad i ail-dendro, trosglwyddir yr arbediad i'r canol. Yn yr un modd, os oes costau uwch o ganlyniad i'r ail-dendro darperir unrhyw gostau ychwanegol gan y canol. Gweler atodiad 1 am grynoded o wariant cludiant addysg.
- 3.3 Noder mai'r pennawd lle y gwelir y gorwariant mwyaf o gymharu â'r gyllideb sydd ar gael ar ei gyfer yw:
  - Cludiant colegau – cyllideb 2019/20 yn £206,110. Gwariant fel ar 1 Chwefror 2020 yn £324,632.

Dros y blynyddoedd, mae'r adran Addysg wedi bod yn gwneud bidiau am adnoddau ychwanegol i gwrdd â'r galw, fodd bynnag, erbyn hyn mae disgwyl i'r Adran reoli'r galw a'r gyllideb ei hunain.

- 3.4 Er mwyn ceisio dod i'r afael ar y gorwariant, mae'r camau canlynol wedi eu cymryd:
  - Cludiant ôl-16
    - Cynhelir fforwm defnyddwyr gyda'r colegau i ddod i adnabod anghenion ein cwsmeriaid

- Newid patrwm talu o £100 fesul tymor i £120 tymor 1, £120 tymor 2 a £60 tymor 3. Noder fod y galw ar gyfnod tymor 3 yn is na'r ddau dymor arall.
- Hwyluso taliadau i ddefnyddwyr drwy alluogi taliadau debyd uniongyrchol misol.
- Datblygu e-docyn i ddefnyddwyr eu derbyn a'u defnyddio ar eu ffonau symudol.
- Trosglwyddo cyllidebau cludiant i reolwyr gwasanaeth yn hytrach na bod yn ganolog i'r Adran Addysg. Bydd hyn yn galluogi gwell rheolaeth dros y gyllideb gan sicrhau fod cludiant yn derbyn ystyriaeth teilwng pan yn trefnu addysg.
- Cysoni data sydd ar gael yn ONE Transport er mwyn darparu adroddiad cyson i reolwyr perthnasol ar eu gwariant.

4. Camau Nesaf

- Parhau i adolygu teithiau penodol i weld os allent fod yn fwy cost effeithiol.
- Darparu adroddiadau rheolaidd i reolwyr ar eu gwariant.
- Adolygu pecynnau ADY fesul ardal
- Ymchwilio paham fod costau colegau wedi cynyddu.